

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรเกินกว่าร้อยละ 50 ประกอบอาชีพการเกษตร รายได้จากการส่งออกที่สำคัญประการหนึ่งมาจากภาคการเกษตร จึงมีผลทำให้ภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

ในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แนวคิดหนึ่งที่เหมาะสมกับสังคมไทยที่มีพื้นฐานทางการเกษตรของคนส่วนใหญ่ในประเทศ คือการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สืบเนื่องจากภาคการเกษตร โดยใช้วัตถุดิบที่มีในประเทศจากเกษตรกรรมเป็นหลัก อย่างเช่นอุตสาหกรรมอาหาร แต่ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมอาหารและสินค้าเกษตรทั่วไป ก็เป็นทางเลือกหนึ่งของประเทศอื่นๆ ที่เริ่มพัฒนาอุตสาหกรรมจากฐานการเกษตรเช่นเดียวกัน จึงทำให้เกิดการแข่งขันในการผลิตและจำหน่าย

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา และเป็นประเทศที่ส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของโลกที่ต้องการตลาดการค้าเสรี ไม่มีการจำกัดโควตาสินค้า แต่ในปัจจุบันสภาพการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น การที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือกฎเกณฑ์ทางการค้าระหว่างประเทศ ทำให้ภาครัฐและภาคเอกชนต้องให้ความสนใจใส่ แรงเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้า นอกจากเงื่อนไขด้านการตลาดแล้ว สิ่งที่น่าจะสำคัญมากเช่นกัน คือการเพิ่มทางเลือกของการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่มีศักยภาพในการผลิตเป็นพืชพลังงานทดแทน

ซึ่งปัญหาด้านพลังงานในปัจจุบันมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนทั่วโลก เนื่องจากพลังงานที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นพลังงานจากน้ำมันปิโตรเลียม ซึ่งมีราคาแพงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นพลังงานที่นับวันจะหมดไปจากโลก และเป็นพลังงานที่สร้างมลพิษไปทั่วโลก จากสภาพด้านความเป็นอยู่ของมนุษย์จำเป็นต้องใช้พลังงานแต่ละวันเป็นจำนวนมหาศาล ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงเห็นความจำเป็นและหาทางผลิตพลังงานเพื่อทดแทนพลังงานจากน้ำมันปิโตรเลียมดังกล่าว โดยเฉพาะประเทศที่ต้องนำเข้าพลังงาน เช่น ประเทศไทย ควรให้ความสำคัญในการผลิตพลังงานทดแทนเพื่อลดรายจ่ายในการนำเข้าและลดการพึ่งพาพลังงานจากประเทศผู้ผลิต

ในสถานะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันประเทศไทยมีวัตถุดิบหลักที่สามารถนำมาใช้เพื่อผลิตเป็นพลังงานทดแทนในประเทศได้อย่างพอเพียง เป็นพืชในกลุ่มแป้งและน้ำตาล เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง มันสำปะหลัง อ้อย ซึ่งถ้าไม่นับรวมข้าวที่สามารถใช้บริโภคได้โดยตรงและข้าวโพดที่ใช้เป็นอาหารสัตว์ที่จะมีคุณค่าทางเศรษฐกิจมากกว่าการนำมาผลิตเป็นพลังงานทดแทนหรือเอทานอล จากข้อมูลกรมศุลกากรในปี 2547 ประเทศไทยส่งออกวัตถุดิบจากการเกษตรที่มีศักยภาพที่จะป้อนให้อุตสาหกรรมการผลิตเอทานอลเป็นมูลค่าหลายหมื่นล้านบาทต่อปี ซึ่งหากนำวัตถุดิบเหล่านี้มาผลิตเอทานอลจะมีมูลค่ารวมกันแล้วสูงกว่าการส่งออกในรูปแบบสินค้าเกษตรแปรรูปขั้นต้น จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการใช้วัตถุดิบทางการเกษตรเช่น มันสำปะหลังมาผลิตเป็นพลังงานทดแทน เป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุดในปัจจุบัน เพราะนอกจากจะเป็นการลดต้นทุนด้านพลังงานแล้ว สิ่งที่สำคัญมากกว่าคือ เอทานอลเป็นพลังงานที่ไม่สร้างมลพิษ ทำให้ช่วยส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นและของโลกในฐานะที่เป็นเชื้อเพลิงจากธรรมชาติ

พื้นที่ทำการเกษตรในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการปลูกมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้นทุกปี เนื่องจากลักษณะของพื้นที่ดินเหมาะสำหรับการปลูกมันสำปะหลังได้ดี ปัจจุบันมีพื้นที่การปลูกมันสำปะหลังกว่าสองหมื่นไร่ โดยผลผลิตมันสำปะหลังส่วนใหญ่จะถูกส่งเข้าโรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอตรอน 1 โรงงาน แต่โรงงานแห่งนี้มีกำลังการผลิตที่สามารถรองรับมันสำปะหลังสดได้เพียงวันละ 300 ตัน จึงยังไม่สามารถรองรับผลผลิตมันสำปะหลังที่ปลูกในพื้นที่อำเภอตรอน ได้ทั้งหมด เพราะได้มีการขยายพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังกันมากขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ ปัญหาผลผลิตมันสำปะหลังล้นตลาด ราคาขายผลผลิตก็ไม่เป็นไปตามที่เกษตรกรผู้ปลูกต้องการ หรือไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

ฉะนั้น การศึกษาถึงการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังเป็นพลังงานทดแทน (เอทานอล) ของเกษตรกรในอำเภอตรอน เพื่อเพิ่มช่องทางการขายผลผลิต ช่วยกระจายรายได้สู่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร จึงเป็นเรื่องที่น่าจะได้ทำการศึกษาถึงความเป็นไปได้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังเป็นพืชพลังงานทดแทนของเกษตรกรอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

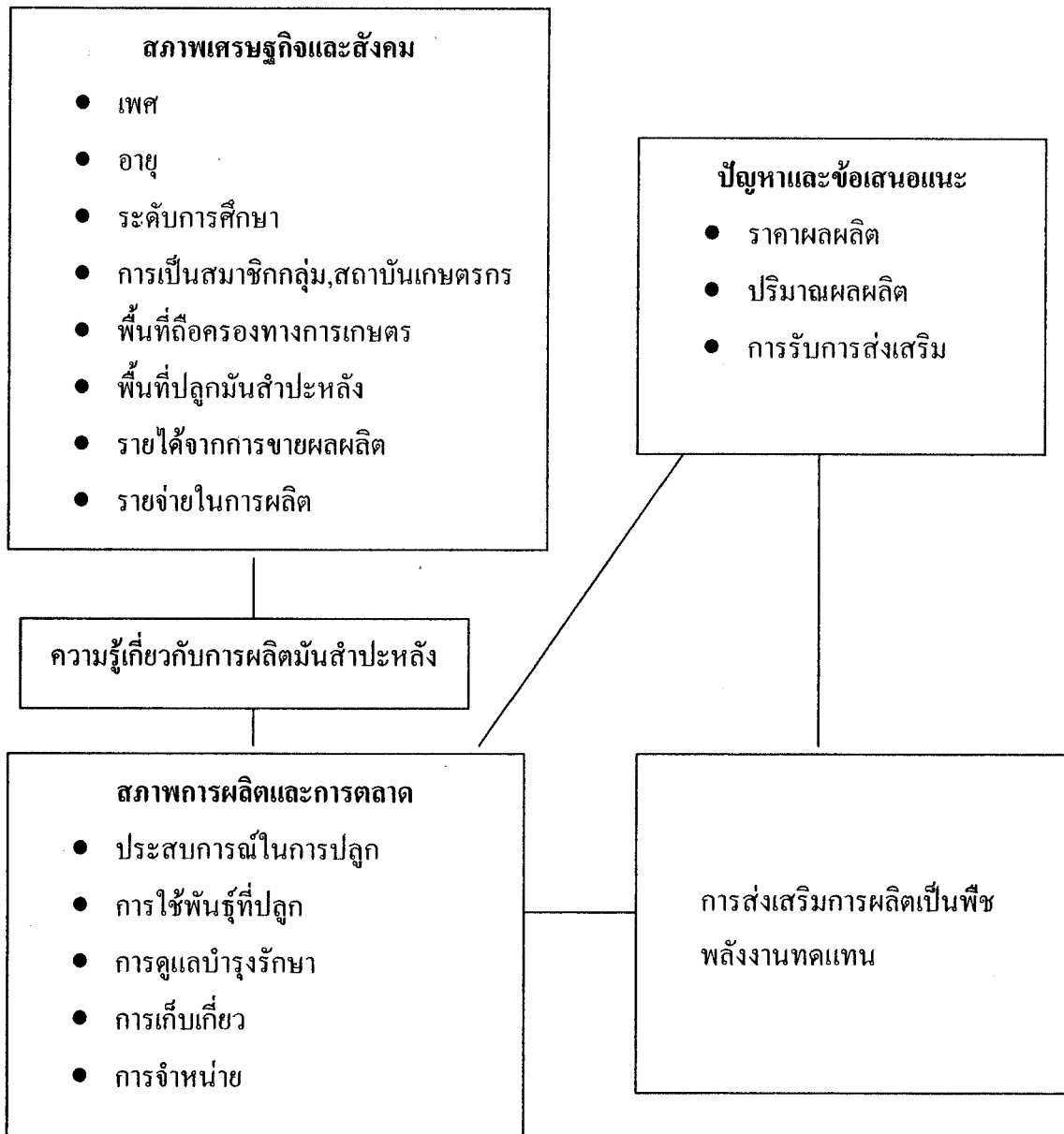
- 2.1 ศึกษาถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกร
- 2.2 ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังเป็นพืชพลังงานทดแทน

2.3 ศึกษาถึงสภาพการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังเป็นพืชพลังงานทดแทน

2.4 ศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตมันสำปะหลังเป็นพืชพลังงานทดแทน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังเป็นพืชพลังงานทดแทนของเกษตรกรอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่กระจายอยู่ในตำบลน้ำอ่าง ตำบลวังแดง และตำบลบ้านแก่ง จำนวน 81 คน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

- 5.1 เกษตรกร หมายถึง ผู้ปลูกมันสำปะหลังในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์
- 5.2 พืชพลังงานทดแทน หมายถึง พืชที่มีคุณสมบัติในการนำมาใช้แทนน้ำมันเชื้อเพลิง
- 5.3 ตัดพันธุ์มันสำปะหลัง หมายถึง การตัดต้นพันธุ์มันสำปะหลังเป็นท่อนๆ ก่อนนำไปปลูกแปลงปลูก
- 5.4 การตลาด หมายถึง การจำหน่ายผลผลิตมันสำปะหลัง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นแนวทางให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งหน่วยงานต่างๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังเป็นพืชพลังงานทดแทน